

ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Резюме

У записці розглянуто процеси залучення інвестицій для інтенсифікації інноваційної та дослідницької діяльності. В умовах поглиблення глобальної конкуренції за глобальні інвестиційні ресурси урядами застосовуються специфічні програми заохочення іноземних інвестицій в інноваційні сфери економіки. Систематизовано основні ініціативи щодо залучення іноземних інвестицій в різних країнах, які сприяють розвитку інноваційного та науково-дослідницького секторів. Запропоновано низку заходів державної політики України, що спрямовані на розширення інноваційної спрямованості іноземних інвестицій, зокрема: (1) таргетування інноваційної та науково-дослідницької спрямованості іноземних інвестицій на основі системного моніторингу стану і тенденцій надходження іноземного капіталу в економіку України; (2) запровадження фіскальних та фінансових інструментів стимулювання інноваційної та інвестиційної діяльності в Україні; (3) реалізація маркетингових ініціатив щодо позиціонування України як привабливого місця для здійснення інноваційної діяльності, проведення наукових досліджень.

ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Інтенсифікація технологічного розвитку підвищує рівень взаємозалежності країн, обумовлюючи їхню зацікавленість у розвитку міжнародного співробітництва. Досвід динамічно зростаючих країн свідчить, що процес підвищення конкурентоспроможності економіки тісно пов'язаний із здатністю використовувати як створені, так і залучені ззовні технології та інновації. Іноземні інвестиції, які супроводжуються перенесенням науково-дослідницьких підрозділів або налагодженням такої діяльності на території країни-реципієнта, є потужним механізмом міжнародного трансферу технологій, який істотно підвищує ефективність інтеграції країни-реципієнта в глобальні ланцюги створення вартості.

У цьому контексті важливим питанням державної значущості стає ідентифікація та стимулювання іноземних інвестицій, які посилюють технологічний потенціал національної економіки. Йдеться про залучення інвестицій для вирішення завдань щодо: (1) отримання нових технологій, знань та ноу-хау; (2) збільшення рівня доданої вартості продукції, яка виготовляється в країні; (3) підвищення кваліфікації й рівня технічної підготовки працівників; (4) створення науково-дослідницьких об'єктів на території приймаючої країни; (5) розширення доступу вітчизняних компаній до міжнародних ринків; (6) підвищення соціальної та екологічної відповідальності бізнесу^{1, 2}.

В умовах зростаючої глобальної конкуренції за інвестиції значна кількість країн застосовує *активні заходи економічної політики*, які передбачають заохочення інвестицій до галузей машинобудування, виробництва телекомунікаційного устаткування, фармацевтичних препаратів,

¹ Technology and Innovation Report 2015: Fostering Innovation Policies for Industrial Development. – Geneva: UNCTAD, 2015. – P. xiii.

² How to attract Quality FDI? / T. Moran, H. Görg, A. Serič, C. Krieger-Boden [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.g20-insights.org/wp-content/uploads/2017/04/Trade_How-to-attract-Quality-FDI.pdf

аерокосмічної, автомобілебудівної галузей промисловості, сектору бізнес-послуг та послуг зв'язку (Додаток А).

Серед помітних трендів останнього десятиліття у залученні інвестицій дедалі більшу роль відіграють заходи щодо розміщення на території приймаючої країни дослідницьких лабораторій; формування підрозділів, що займаються інноваційними розробками та їх тестуванням; створення регіональних штаб-квартир та інших центрів прийняття рішень.³

Серед найбільш значущих інструментів, які застосовують уряди для підвищення інвестиційної привабливості країн як місця для розташування об'єктів науково-дослідницької діяльності – *фіскальні*⁴ та *фінансові*⁵ стимули⁶. Так, Австралія, Австрія, Бельгія, Китай, Данія, Ірландія, Росія, Іспанія запровадили податкові пільги; Угорщина, Японія, Туреччина, Чилі розширили субсидії для покриття різних витрат на створення науково-дослідницьких центрів і найм дослідників; в Австралії скасовано вимоги щодо збереження за резидентом прав інтелектуальної власності, створеної за результатами науково-дослідницької діяльності; в Ірландії, Нідерландах, Швейцарії поліпшено умови для іноземних інвестицій в НДДКР та інноваційну діяльність; у Бельгії, Бразилії, Угорщині, Японії запроваджено механізм «єдиного вікна» для іноземних інвесторів⁷.

Систематизація заходів щодо стимулювання інноваційної діяльності іноземних інвесторів дозволила визначити такі основні тенденції:

– *Включення іноземних компаній до переліку суб'єктів, які мають право скористатися стимулами для інноваційної чи дослідницької діяльності.* Німеччина, Ірландія, Ізраїль, Японія, Іспанія, Швеція та Сполучене Королівство створили спеціальні програми заохочення НДДКР

³ OECD Science, Technology and Industry Outlook 2014. – Paris: OECD Publishing, 2014. – P. 128.

⁴ *Фіскальні* стимули полягають в запровадженні сприятливого податкового режиму для витрат на НДДКР і можуть надаватися у формі прискореної амортизації, податкових кредитів, податкових канікул або пільг по сплаті імпортного мита.

⁵ *Фінансові* стимули реалізуються через надання урядом прямого фінансування для виконання науково-дослідницьких проектів компаній за рахунок грантів або субсидій, пільгових кредитів або набуття частки у капіталі компанії. Вплив таких стимулів залежить від їх сфери охоплення, величини в порівнянні з іншими країнами, умов реалізації на різних етапах науково-дослідницької та інноваційної діяльності і збалансованості використання різних фіскальних і фінансових інструментів. Guimón J. Government strategies to attract R&D-intensive FDI / J. Guimón // Journal of Technology Transfer. – 2009. – Vol. 34. – Issue 4. – P. 364-379. – P. 367

⁶ Guimón J. Government strategies to attract R&D-intensive FDI / J. Guimón // Journal of Technology Transfer. – 2009. – Vol. 34. – Issue 4. – P. 364-379. – P. 367

⁷ OECD Science, Technology and Industry Outlook 2012. – Paris: OECD Publishing, 2013. – P. 202.

іноземних інвесторів. Крім цього, Нідерланди та Швеція запровадили посади «інноваційних аташе» в зарубіжних дипломатичних місіях.⁸ У багатьох випадках стимулами, які запроваджуються країнами для підтримки інноваційної активності, можуть скористатися й компанії з іноземними інвестиціями.

Так, в Австрії на іноземні компанії поширюється широкий спектр субсидій, які держава надає для малого й середнього бізнесу, проведення наукових досліджень і розробок, створення нових компаній, а також упровадження нових технологій. Вони складаються з грошових субсидій, пільгових процентних ставок і надання гарантій. Пріоритетами для підтримки бізнесу виступають: підтримка НДДКР; зміцнення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств; поліпшення регіонального розвитку; сприяння захисту навколишнього середовища; сприяння навчанню та розвитку персоналу. Компанії, що здійснюють наукові дослідження, можуть претендувати на дослідницьку премію в розмірі 12 % від обсягу витрат на НДДКР.

Фінське агентство фінансування технологій та інновацій Tekes надає позики під ставки відсотки нижче ринкових, а також гранти для складних й інноваційних проектів, які потенційно можуть стати успішними на глобальному рівні. Іноземні компанії, які здійснюють НДДКР у Фінляндії, мають право отримувати таке фінансування. Фінська державна інвестиційна компанія *Finnish Industry Investment*, яка здійснює капіталовкладення в компанії, що знаходяться на етапі зростання й інтернаціоналізації, а також в процесі злиття і придбання, також інвестує в іноземні компанії, якщо їхній капітал використовується для розвитку бізнесу в Фінляндії.

Країни ОЕСР застосовують різні умови, які визначають можливість для іноземних компаній скористатися місцевими дослідницькими податковими пільгами.⁹ Йдеться про умови: *щодо розташування* (НДДКР повинні

⁸ OECD Science, Technology and Industry Outlook 2012. – Paris: OECD Publishing, 2013. – P. 202.

⁹ Tax incentives for research and development: Trends and issues. – Paris: OECD, 2002. – P. 30. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/science/inno/2498389.pdf>

проводитися в країні, яка надає податкові пільги; умова щодо використання місцевих компонентів – НДДКР повинні проводитися з використанням місцевого обладнання чи залученням місцевих наукових співробітників); *щодо використання результатів НДДКР* (результати НДДКР повинні бути використані на благо країни, яка надає податкові пільги); *щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності* (власник прав на об'єкти інтелектуальної власності, створені у результаті проведення НДДКР, повинен бути суб'єктом господарювання країни, яка надає податкові стимули).

Разом із тим фахівці МВФ застерігають, що податкові стимули у значній мірі можуть бути неефективними і витратними.¹⁰ Так, в країнах, що розвиваються, податкові стимули не впливають на інвестиційні рішення транснаціональних корпорацій, підтверджуючи висновок про те, що одним з найвагоміших чинників для залучення в країну ПІІ є **якість підприємницького та інституційного середовища в країні.**¹¹

За результатами опитувань компаній щодо впливу різних чинників на прийняття рішення щодо здійснення ПІІ інституційні чинники отримують значно вищі оцінки, ніж оподаткування. Таким чином податкові стимули можуть стати ефективним механізмом залучення ПІІ, які супроводжуються трансфером технологій, лише тоді, коли країна забезпечує також низку інших факторів (йдеться про: масштаб і технологічну інтенсивність внутрішнього ринку країни; динаміку внутрішніх ринків праці та капіталу; розмір і структуру державних та приватних витрат на НДДКР та діяльність з трансферу технологій в країні; рівень зв'язків із зарубіжними джерелами технологій; режим захисту прав інтелектуальної власності; наявність людського капіталу (стан розвитку освітньої системи і системи професійної підготовки працівників); розвиненість науково-дослідних інститутів та інститутів, які забезпечують трансфер технологій; розвиток інфраструктури). Саме ці чинники визначають, яким чином і наскільки продуктивно залучені

¹⁰ Fiscal policies for innovation and growth // Fiscal Monitor April 2016. Acting Now, Acting Together. – Washington, DC: IMF, 2016. – P. 29.

¹¹ Options for Low Income Countries' Effective and Efficient Use of Tax Incentives for Investment / Study Prepared for the G20 Development Working Group by IMF, OECD, World Bank, and United Nations. – Washington, D.C., 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/np/g20/pdf/101515.pdf>

технології та інновації освоюватимуться, поширюватимуться і вдосконалюватимуться в країні, що й визначатиме їхній вплив на динаміку продуктивності економіки і її технологічну конкурентоспроможність.

– *Відкриття доступу для іноземних компаній до національних науково-дослідницьких програм, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету.* Дедалі більше країн надають дозволи іноземним інституціям та дослідникам брати участь у науково-дослідницьких програмах та мати доступ до дослідницької інфраструктури, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету. Зокрема, Австралія, Фінляндія, Ірландія, Норвегія і Словенія відкрили основні національні програми фінансування для іноземних заявників. У Австрії, Німеччині, Люксембурзі та Швейцарії установи, які надають фінансування для наукових досліджень, запровадили механізм, за яким дослідники з двох або більше країн можуть подавати спільну пропозицію на отримання фінансування.¹²

– *Запровадження стимулів для створення дослідницьких центрів іноземними компаніями.* В Японії з метою залучення з-за кордону інвестицій та кваліфікованих управлінських ресурсів запроваджено Програму субсидування для глобальних центрів інновацій. Вона передбачає зниження витрат іноземних компаній через надання їм субсидій на створення інноваційних центрів (проектування, придбання і оренду об'єктів нерухомості, придбання обладнання та машин, будівництво, інженерно-пошукові роботи, випробування тощо), виконання науково-технічних (експериментальних) розробок (витрати на оплату праці дослідників, ділові поїздки, аутсорсинг, тестування, усний та письмовий переклад, придбання обладнання та машини та ін.) і підготовку техніко-економічних обґрунтувань (витрати на оплату праці дослідників, ділові поїздки, аутсорсинг та ін.) в галузі регенеративної медицини або Інтернету речей. Іноземний інвестор отримує такі субсидії, якщо проекти реалізуються у співпраці з японськими компаніями та іншими організаціями в Японії. Розмір субсидії може сягати

¹² OECD Science, Technology and Industry Outlook 2012. – Paris: OECD Publishing, 2013. – P. 201.

третини, або двох третин загальної суми відповідних витрат, або надаватися як фіксована сума коштів у розмірі до 10 млн ієн. Відповідальною за реалізацію цієї програми є Invest Japan, підрозділ Японської організації зовнішньої торгівлі (JETRO).

У Південній Кореї також застосовуються стимули для залучення в країну дослідницьких центрів глобальних компаній. Для іноземних експертів з технологічних питань, які працюють в дослідницьких центрах, в які інвестували кошти іноземні компанії, до 2018 р. знижено на 50 % ставку податку на доходи фізичних осіб. Підтримка надається таким центрам для розвитку співробітництва у сфері наукових досліджень через програми підтримки розвитку промислових кластерів. Надається підтримка ініціативам щодо проведення спільних досліджень корейськими науковими центрами та іноземними дослідницькими центрами в рамках пріоритетів, визначених для державних національних проектів. Така підтримка надається дослідницьким центрам, які наймають не менше п'яти дослідників, а обсяг іноземних інвестицій становить не менше 100 млн вон і перевищує 30 % від загального обсягу інвестицій у дослідницький центр.

У Чилі державне агентство економічного розвитку CORFO, яке підпорядковане Міністерству економіки, розвитку і туризму, реалізує програму «Залучення міжнародних науково-дослідних центрів передового досвіду» (*Atracción de centros de excelencia internacional en I+D*). Ця програма передбачає надання підтримки для створення і функціонування в Чилі філій Міжнародних центрів передового досвіду. Така підтримка надається у формі співфінансування для інституційних міжнародних науково-дослідних центрів передового досвіду протягом 8 років (її максимальний розмір становить 12,8 млн дол. США), для корпоративних міжнародних науково-дослідних центрів передового досвіду – протягом 4 років (максимальний розмір – 8 млн дол. США).

У Словаччині урядом реалізується програма «Податкові пільги для технологічних центрів». Для того, щоб стимулювати створення компаній

у менш розвинених регіонах Словаччини, уряд пропонує державну допомогу у вигляді податкового кредиту. Розмір податкового кредиту визначається Міністерством економіки і в залежності від регіону може становити 25-35 % загального обсягу кваліфікаційних витрат (капітальних вкладень або витрат на робочу силу протягом двох років). Податковий кредит застосовується до зобов'язань зі сплати податку на прибуток і термін його дії становить 10 років. Для компаній, які розширюють свою діяльність, для визначення суми кредиту застосовується спеціальна формула. За цією програмою замість податкового кредиту компанії можуть також подати заявку на отримання грошової субсидії. Стимули для технологічних центрів підлягають затвердженню урядом Словаччини.

Загалом, право подавати заявку на отримання податкової пільги для технологічних центрів мають компанії усіх видів діяльності, за винятком тих, для яких відповідно до законодавства ЄС не може надаватися регіональна допомога (наприклад, сільське господарство, металургійна промисловість). Технологічні центри можуть бути розташовані в будь-якому регіоні Словаччини, за винятком братиславського регіону. Пільги надаються технологічним центрам, які задовольняють умовам: придбання матеріальних і нематеріальних активів у розмірі не менше 500 тис. євро, з яких щонайменше 50 % покривається за рахунок власних коштів заявника; не менше 70 % співробітників повинні мати вищу освіту, отриману в акредитованому університеті; створення не менше 30 нових робочих місць внаслідок створення або розширення технологічного центру. Крім того, компанії повинні забезпечити діяльність новоствореного технологічного центру протягом не менше 5 років, але не менше, ніж період, необхідний для повного використання податкового кредиту.

У Чехії уряд реалізує програму «Інвестиційні стимули для дослідницьких центрів» (Investiční pobídky pro technologická centra). Відповідно до неї дослідницькі центри можуть отримати: 1) податкові канікули по сплаті податку на прибуток на період 10 років; 2) дотації на

створення робочих місць у розмірі від 100 до 300 тис. чеських крон на одного працівника в регіонах з високим рівнем безробіття, а також в спеціальних промислових зонах; 3) дотації на навчання і перепідготовку працівників в розмірі до 70 % від допустимих витрат на навчання в регіонах з високим рівнем безробіття; 4) грошові субсидії у розмірі до 10 % від обсягу капітальних витрат на дослідницькі центри у випадку стратегічних інвестицій; 5) звільнення від сплати податку на нерухомість в спеціальних промислових зонах протягом п'яти років. Загальна сума отриманих інвестором пільг (за винятком дотацій на навчання) не повинна перевищувати максимального значення, яке встановлюється у відсотках від загальної вартості фактично здійснених допустимих витрат. Рівень підтримки становить 25 % для великих підприємств. Максимальний розмір підтримки збільшується на 10 % для середніх підприємств і 20 % для малих підприємств. Такі стимули не надаються в столиці країни Празі.

– *Використання стимулів для залучення венчурних іноземних інвесторів.* В окремих країнах ОЕСР діють програми залучення іноземних інвесторів, у т. ч. венчурних і приватних інвесторів, які вкладають кошти в інноваційні проекти (бізнес-ангелів) (Додаток Б). Ці програми передбачають низку стимулів, у тому числі надання зустрічного фінансування або коштів фондів спільного інвестування, податкових пільг і полегшення доступу до мереж.¹³

Багато країн намагаються позиціонувати себе в якості привабливих місць для інвестування проектів у сфері НДДКР, шляхом запровадження **потужних маркетингових та рекламних кампаній**, наприклад:

– створення порталу «Наукові дослідження в Німеччині», який є центральною інформаційною платформою ініціативи «Просування інновацій та наукових досліджень в Німеччині» Федерального міністерства освіти і наукових досліджень. На цьому порталі надається короткий огляд німецького

¹³ Wilson K. Policies for Seed and Early-Stage Finance: Findings from the 2012 OECD Financing Questionnaire / K. Wilson, F. Silva / OECD Science, Technology and Industry Policy Paper No 9. – Paris: OECD Publishing, 2013. – P. 47.

дослідницького простору і доступних механізмів фінансування, практична інформація, необхідна зарубіжним вченим і дослідникам для налагодження співпраці з німецькими науково-дослідними організаціями або щодо перебування в Німеччині для проведення наукових досліджень. Ця ініціатива спрямована на зміцнення і розширення співпраці у сфері науково-дослідної діяльності між німецькими і міжнародними партнерами;

– розроблення стратегії залучення іноземних інвестицій мережею *Team Finland*, яка об'єднує всі державні органи і фінансовані державою установи, на які покладено завдання щодо сприяння інтернаціоналізації фінських компаній, залучення іноземних інвестицій до Фінляндії, а також для просування бренду країни Фінляндії. Метою створення мережі *Team Finland* є узгодження діяльності різних державних органів, зокрема Міністерства закордонних справ, *Finpro* (компанії з просування експорту, яка діє за фінансової підтримки Міністерства торгівлі та промисловості), Фінського агентства фінансування інновацій *Tekes* та ін. щодо інтернаціоналізації фінських компаній та залучення інвестицій в країну, яка до цього реалізувалася фрагментовано;

– ініціатива *Invest Japan* щодо залучення в країну дослідницьких центрів і азійських регіональних штаб-квартир міжнародних компаній. Національні інвестиційні агентства і агентства з просування експорту відіграють ключову роль в реалізації цих стратегій шляхом поширення інформації, виявлення і орієнтації потенційних інвесторів, а також надання індивідуальних послуг інвесторам;

– маркетингова кампанія Австрії під назвою «Австрія – місце проведення наукових досліджень», в рамках четвертого етапу якої з 2014 року 29 міжнародних компаній розмістили свої дослідницькі підрозділи в Австрії, що перевищило початкову мету залучити 25 компаній. Ці компанії створили 1194 робочих місця й інвестували 493 млн євро.

Розроблення та впровадження заходів щодо підвищення якості залучення іноземних інвестиційних ресурсів в Україну є одним з нагальних

завдань у контексті забезпечення конкурентоспроможності економіки й зміцнення її технологічного потенціалу. Поки що економіка України має невисоку привабливість як об'єкта для інвестування інноваційних та дослідницьких проектів з боку іноземних компаній. За станом на 1.07.2018 р. лише 1,2 % від загального обсягу ПІІ, які накопичено у промисловості, припадає на високотехнологічні галузі (133,1 млн дол. США). Незначні обсяги ПІІ залучено також у сектор наукоємних послуг. На 1.07.2018 р. іноземні інвестори зосередили у секторі наукоємних ринкових послуг¹⁴ 2218 млн дол. США (6,8 % загального обсягу накопичених ПІІ в економіці України). Співставний за розміром обсяг ПІІ залучено також у сектор високотехнологічних наукоємних послуг¹⁵ – 2169,7 млн дол. США (6,6 % відповідно).

Досвід багатьох країн у сфері залучення іноземних інвестицій, які зорієнтовані на посилення їх технологічного та інноваційного потенціалу, дозволяє виокремити низку напрямів, які необхідно імплементувати у загальну політику стимулювання іноземного інвестування економіки України.

По-перше, головною умовою дієвості кроків щодо залучення іноземного інвестування має стати таргетування інноваційної та науково-дослідницької спрямованості іноземних інвестицій на основі системного моніторингу цього процесу на загальнодержавному рівні. У цьому контексті необхідно рекомендувати:

Міністерству економічного розвитку і торгівлі України:

– розробити і запровадити систему індикаторів для оцінки ефективності державної політики залучення іноземних інвестицій в інноваційний та науково-дослідницький сектор економіки України, що

¹⁴ Сектор наукоємних ринкових послуг охоплює: водний і авіаційний транспорт; діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку; діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування; діяльність у сферах архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження; рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку; інша професійна, наукова та технічна діяльність; діяльність із працевлаштування; діяльність охоронних служб та проведення розслідувань.

¹⁵ Сектор високотехнологічних наукоємних послуг охоплює: виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність у сфері радіомовлення та телевізійного мовлення; телекомунікації (електрозв'язок); комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність; надання інформаційних послуг; дослідження та розробки.

дозволить забезпечувати розробку заходів економічної політики держави у цій сфері з урахуванням поточних тенденцій та викликів;

– здійснювати постійний моніторинг технологічної структури та інноваційного компоненту іноземних інвестицій, які надходять в економіку України;

Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Офісу залучення інвестицій (UkraineInvest):

– запровадити підготовку і подання Кабінету Міністрів України та Національній інвестиційній раді регулярного звіту про стан іноземного інвестування економіки України, в тому числі в інноваційний та науково-дослідницький сектор економіки, який має відображати кількісні та якісні характеристики іноземних інвестицій в Україні, оцінку перешкод для діяльності іноземних інвесторів, рекомендації щодо удосконалення законодавства у сфері інвестиційної політики;

По-друге, посилюється конкуренція за інноваційні іноземні інвестиції, що орієнтує зарубіжні країни до застосування фіскальних та фінансових стимулів для інноваційної та інвестиційної діяльності, дія яких поширюється на іноземні компанії. Відтак необхідність посилення якості іноземних інвестицій, які надходять в Україну, обумовлює потребу у здійсненні аналізу та оцінки можливостей використання таких інструментів в Україні. Для досягнення цього завдання доцільно **рекомендувати**:

Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Міністерству фінансів України, Міністерству освіти України, Офісу залучення інвестицій (UkraineInvest):

– створити спільну робочу групу з метою опрацювання варіантів запровадження фінансових та фіскальних стимулів для інноваційної діяльності у різних видах інноваційної та науково-дослідницької діяльності;

– розробити пропозиції щодо державної програми стимулювання створення спільних R&D-центрів з науково-дослідницькими підрозділами іноземних компаній в Україні, а також створення R&D-центрів іноземних

компаній. При цьому необхідно визначити обов'язкові вимоги, дотримання яких є підставою для отримання пільг (мінімальний обсяг інвестицій; мінімальна кількість створених робочих місць; гарантії щодо мінімального терміну діяльності центру).

По-третє, активне запровадження маркетингових програм та ініціатив щодо позиціонування країни як привабливого місця для здійснення інноваційної діяльності, проведення наукових досліджень, а також забезпечення координації та посиленні міжвідомчої взаємодії, що стають важливими елементами загальної стратегії країн у сфері залучення іноземних інвестицій. У цьому контексті необхідно рекомендувати:

Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Міністерству освіти України:

– забезпечити організацію та проведення міжнародного форуму «Інноваційна Україна у сучасному світі», спрямованого на посилення обізнаності міжнародних компаній щодо інноваційного та інвестиційного потенціалу економіки України;

Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Національній інвестиційній раді, Офісу залучення інвестицій (UkraineInvest):

– розробити та подати Кабінету Міністрів України пропозиції щодо проведення маркетингової кампанії щодо позиціонування України як привабливого місця розташування для інноваційних та науково-дослідницьких проектів міжнародних компаній, поширення серед міжнародних інвесторів інформації про потенціал інноваційного сектору України, можливості та перспективи його фінансування.

Д.С. Покришка
відділ економічної безпеки
Національний інститут стратегічних досліджень
грудень 2018 р.

Додатки

Додаток А

Національні пріоритети стимулювання іноземних інвестицій в інноваційну діяльність

Країни	Національні пріоритети стимулювання
Австрія	НДДКР, автомобілебудування, машинобудування, медичні технології, біотехнології, ІКТ
Чехія	Автомобілебудування, електроніка, мікроелектроніка, телекомунікації, машинобудування, меншою мірою нанотехнології та науки про життя, програмне забезпечення, екологічна енергетика, маркетинг, навчальні центри, консалтинг
Франція	Орієнтація на інноваційну діяльність, високотехнологічне виробництво та послуги з високою доданою вартістю. Агентство «Investir en France» зосереджує свою увагу на політиці просування інвестицій у види діяльності, що мають високий потенціал зростання. Більшість з них є інноваційними (охорона здоров'я, харчова промисловість, робототехніка, автомобілебудування, аерокосмічна промисловість, інформаційні технології, екологічно чисті технології (CleanTech), фінансові послуги, логістика, хімічна промисловість). З 2003 року була створена політика глобальної привабливості; залучення талантів, навичок та знань є основним пріоритетом цієї політики.
Ірландія	Політика стимулювання інвестицій заснована на концепціях «сфер конвергенції» та «платформних технологій», а не на традиційній галузевій класифікації. Цільові пріоритети стимулювання інвестицій: глобальні послуги, високотехнологічна промисловість, НДДКР та інновації, науки про життя, фармацевтика та медичне обладнання, міжнародні технологічні центри, фінансові послуги, контент-галузі, споживчі та бізнес-послуги, різноманітні галузі, екологічно чисті технології. Поняття «інтелектуальних технологій»: послуги, інновації, екологічно чисті технології, конвергентні технології, медична інформатика, фінансовий аналіз, управління цифровими способами життя, інтелектуальні будівлі, нанотехнології, хірургічні імплантати, комерційні у сфері інтелектуальної власності (Intellectual Property Trading companies).
Нідерланди	У 2006 році була запроваджена нова стратегія просування інвестицій, орієнтована на залучення капіталовкладень у види інноваційної діяльності, де Нідерланди мають порівняльні переваги.
Швеція	Орієнтація на деякі основні сектори, головним чином пов'язані з інноваціями: науково-дослідні центри, науки про життя та охорона здоров'я, міжнародні технологічні центри, мобільний зв'язок, матеріалознавство, автомобілебудування, послуги із високою доданою вартістю (логістика, штаб-квартири), технології, що сприяють збереженню навколишнього середовища, вироби з деревини, туризм.
Сполучене Королівство	Низьковуглецева економіка, машинобудування, творчість та інновації (фільми, музика, дизайн), відновлювальні джерела енергії, такі як вітрова, сонячна тощо, фінансові послуги, ІКТ, науки про життя, фармацевтика.

Джерело: Attractiveness for Innovation – Location Factors for International Investment. – Paris: OECD, 2011. – Р. 63-64.

Додаток Б

Державні програми по залученню іноземних інвесторів, які вкладають кошти в компанії на початковій і ранній стадіях їх розвитку

Тип інвесторів	Країни
Венчурні інвестори	Ірландія, Канада, Нова Зеландія, Південна Корея, Польща, Словенія, Сполучене Королівство, США, Угорщина, Фінляндія, Чилі,
Мережі бізнес-ангелів	Ірландія, Канада, Нова Зеландія, США, Угорщина
Окремі бізнес-ангели	Ірландія, Канада, Нова Зеландія, США, Угорщина, Фінляндія
Вид програми	Країни
Фонди спільного інвестування	Угорщина, Ірландія, Південна Корея, Нова Зеландія, Польща
Податкові стимули	Австралія, Чилі, Ірландія, Словенія
Доступ до мереж	Канада, Фінляндія, Ірландія, Нова Зеландія, Сполучене Королівство

Джерело: Wilson K. Policies for Seed and Early-Stage Finance: Findings from the 2012 OECD Financing Questionnaire / K. Wilson, F. Silva / OECD Science, Technology and Industry Policy Paper No 9. – Paris: OECD Publishing, 2013. – Р. 47.